

ΒΙΟΗΘΙΚΑ ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ενότητα 4: Είναι ο αγέννητος άνθρωπος πρόσωπο;
Θεολογική θεώρηση

Μιλτιάδης Βάντσος
Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

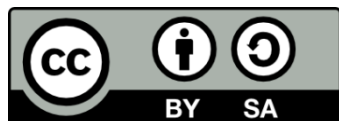
Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Είναι ο αγέννητος άνθρωπος πρόσωπο; Θεολογική θεώρηση

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Βιοηθικά διλήμματα κατά την έναρξη της ζωής

Μάθημα 4: Είναι ο αγέννητος άνθρωπος πρόσωπο; Θεολογική θεώρηση

Η θεωρία της ύστερης εμφύχωσης

- Ο Αριστοτέλης διατύπωσε τη θεωρία της ύστερης εμφύχωσης, σύμφωνα με τη οποία πρώτα δημιουργείται το σώμα του ανθρώπου και έπειτα η ψυχή. Η ύπαρξη ψυχής προϋποθέτει την απαραίτητη σωματική υποδομή.
- Οι ενέργειες της ψυχής πραγματοποιούνται από τα όργανα του σώματος, γι' αυτό και χωρίς αυτά αδυνατεί η ψυχή να έρθει σε ύπαρξη.
- Η ψυχή διακρίνεται στη θρεπτική, στη αισθητική και στη λογική. Η θρεπτική και αισθητική ψυχή προέρχεται από τους γονείς, ενώ η λογική ψυχή από το Θεό.

Διάκριση ανάμεσα σε εξεικονισμένο και μη εξεικονισμένο έμβρυο;

- «έάν δέ μάχωνται δύο ἄνδρες καί πατάξωσι γυναῖκα ἐν γαστρί ἔχουσαν καί ἐξέλθῃ τό παιδίον αὐτῆς μή ἐξεικονισμέ-νον, ἐπιζήμιον ζημιωθήσεται· καθότι ἄν ἐπιβάλη ὁ ἀνήρ τῆς γυναικός, δώσει μετά ἀξιώματος· ἐάν δέ ἐξεικονισμένον ᾦ, δώσει ψυχὴν ἀντί ψυχῆς, ὄφθαλμόν ἀντί ὀφθαλμοῦ, ὀδό-ντα ἀντί ὀδόντος, χεῖρα ἀντί χειρός, πόδα ἀντί ποδός ...» (Ἐξ. 21, 22-24).
- Ο μωσαϊκός νόμος φαίνεται εδώ να επιβάλλει διαφορετική ποινή ανάλογα με το αν έχει λάβει το έμβρυο ανθρώπινη μορφή. Για την αποβολή μη εξεικονισμένου εμβρύου προ-βλέπει χρηματική ποινή, ενώ για την αποβολή εξεικονισμέ-νου εμβρύου την ποινή του θανάτου .

Διάκριση ανάμεσα σε εξεικονισμένο και μη εξεικονισμένο έμβρυο;

- Ο ι. Αυγουστίνος θεωρεί ότι η διάκριση ανάμεσα σε εξεικονισμένο και μη εξεικονισμένο έμβρυο στο χωρίο αυτό της Εξόδου αντιστοιχεί σε διάκριση ανάμεσα σε έμβρυο που έχει ψυχή και σε έμβρυο χωρίς ψυχή. Η διάκριση όμως αυτή δεν τον οδηγεί σε αποδοχή της έκτρωσης, καθώς τη θεωρεί πράξη στρεφόμενη κατά της ζωής και της ιερότητας του μυστηρίου του γάμου.
- Κατά παρόμοιο τρόπο ο Θεοδώρητος Κύρου ερμηνεύοντας το προαναφερθέν χωρίο της Εξόδου παρατηρεί ότι η απώλεια του εμβρύου που δεν έλαβε ανθρώπινη μορφή δεν συγκαταλέγεται από το Νόμο στις φονικές πράξεις, επειδή το έμβρυο αυτό δεν έχει ακόμη ψυχή.

Διάκριση ανάμεσα σε εξεικονισμένο και μη εξεικονισμένο έμβρυο;

- Σε ερώτηση, τι είναι το εξεικονισμένο έμβρυο, ο Θεοδώρητος Κύρου απαντά: *«Φασί τοῦ σώματος ἐν τῇ μήτρα τελείου διαπλασθέντος, τότε ἐμψυχοῦσθαι τό ἔμβρυον. Καί γάρ τοῦ Ἀδάμ τό σῶμα πρότερον ὁ ποιητής διαπλάσας, τότε ἐνεφύσησε τήν ψυχήν».*
- Ο ίδιος αποδέχεται τη θεωρία της ύστερης εμψύχωσης και υποστηρίζει ότι ο Θεός πρώτα δημιουργεί το σώμα και έπειτα την ψυχή: *«Τοῖς δέ τοῦ χρόνου πρεσβείοις τό σῶμα τετίμηκεν ὁ Θεός, τήν ἰσότητα πρυτανεύων. Ἐπειδή γάρ ἀθάνατον ἐποίησε τήν ψυχήν, τό δέ σῶμα θνητόν, ἀπένειμε τῷ σώματι τά τοῦ χρόνου προνόμια, ἵνα ἡ ψυχή μή μεγαλαυχῇ κατά τούτου, καί κατά τήν φύσιν, καί καί τόν χρόνον πλεονεκτοῦσα».*

Η αναίρεση από τους Πατέρες της θεωρίας της ύστερης εμφύχωσης

- Την αριστοτελική θεωρία περί ύστερης εμφύχωσης ανασκευάζει ο άγ. Μάξιμος ο Ομολογητής:
 - αν ο άνθρωπος ερχόταν στην ύπαρξη μόνο με το σώμα και χωρίς την ψυχή, τότε δεν θα είχε τη ζωτική δύναμη και ενέργεια να τραφεί και να αυξηθεί. Πως λοιπόν, ερωτά, θα αυξανόταν το σώμα, αν δεν υπήρχε η ψυχή από την αρχή της ύπαρξης να κατευθύνει την αύξησή του;
 - αν ο άνθρωπος είχε αρχικά μόνο τη θρεπτική ψυχή, τότε θα έμοιαζε με φυτό και θα μεγάλωσε ως φυτό. Αν είχε και την αισθητική ψυχή, θα έμοιαζε με ζώο και θα μεγάλωνε ως ζώο.

Η αναίρεση από τους Πατέρες της Θεωρίας της ύστερης εμφύχωσης

- αν θεωρεί κανείς ασεβές να συνυπάρχουν κατά τη σύλληψη το σώμα και η λογική ψυχή, τότε αποδίδει ευθύνη στο Θεό που όρισε το γάμο ως τον τρόπο για την αύξηση του ανθρωπίνου γένους.
- τέλος, και αυτό αποτελεί το σημαντικότερο επιχείρημα του αγ. Μαξίμου, ο Υιός του Θεού γενόμενος άνθρωπος δεν προσέλαβε στην υπόστασή του άψυχο σώμα ή άλογη ψυχή, αλλά την τέλεια ανθρώπινη φύση, που συνίσταται από σώμα και ψυχή. Ο ίδιος επομένως ο δημιουργός του ανθρώπου και ενανθρωπήσας Υιός μαρτυρεί για το σύγχρονο της δημιουργίας σώματος και ψυχής.

Η αναίρεση από τους Πατέρες της θεωρίας της ύστερης εμψύχωσης

- Οι Πατέρες της Εκκλησίας διδάσκουν το ταυτόχρονο της δημιουργίας ψυχής και σώματος από τη σύλληψη της ζωής του ανθρώπου.
- Ο Μέγας Αθανάσιος παρατηρεί ότι ο άνθρωπος υπάρχει ως ψυχοσωματική ενότητα, γι' αυτό και αν χωρίσουμε το σώμα από την ψυχή καταλύεται η ανθρώπινη φύση: *«ἄνθρωπος μὲν γὰρ ἐκ ψυχῆς νοητῆς καὶ σώματος αἰσθητοῦ ζῶον γνωρίζεται εἰκότως, διὰ τὸ μηδέτερον χωρὶς τοῦ ἑτέρου προάγουσαν ἔχειν ὑπόστασιν, μηδέ σώζειν τὸν ὄρον τῆς φύσεως, κατὰ ταυτὸ μὲν ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαβόντα ἐκ γαστροῦ, καὶ οὕτως εἰς τὸν βίον ἐρχόμενα, ἐνός δέ ζώου σύστασιν ἐργαζόμεθα».*

Η αναίρεση από τους Πατέρες της θεωρίας της ύστερης εμφύχωσης

- Ο άγιος Αναστάσιος ο Σιναΐτης σημειώνει ότι ο άνθρωπος έρχεται σε ύπαρξη ως τέλειος άνθρωπος, έχοντας σώμα και ψυχή: *«οὐ γάρ ἄνθρωπον ἡμῖν ἄψυχον σπείρει ἐν τῇ μήτρᾳ ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ τέλειον ἐρχόμενον ἔμψυχον ἄνθρωπον. Οὔτε γάρ σῶμα πρό τῆς ψυχῆς ὑφίστατο, οὔτε ψυχή πρό τοῦ σώματος».*
- Κατ' ανάλογο τρόπο ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός τονίζει: *«Ἄμα δέ τό σῶμα καί ἡ ψυχή πέπλασται, οὐ τό μέν πρότερον, τό δέ ὕστερον κατά τά Ὁριγένους ληρήματα».*

Η αναίρεση από τους Πατέρες της Θεωρίας της ύστερης εμψύχωσης

- Με τον όρο της Γ΄ Οικουμενικής Συνόδου διατρανώνεται η πίστη της Εκκλησίας στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού, ο οποίος δεν είναι μόνο τέλειος Θεός αλλά και τέλειος άνθρωπος:
- ❖ *«Ὁμολογοῦμεν τοιγαροῦν τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ τόν μονογενῆ, Θεόν τέλειον καί ἄνθρωπον τέλειον ἐκ ψυχῆς λογικῆς καί σώματος (...) ὁμοούσιον τῷ Πατρί τόν αὐτόν κατά τήν θεότητα, καί ὁμοούσιον ἡμῖν κατά τήν ἀνθρωπότητα· δι' ὃ ἓνα Χριστόν, ἓνα Υἱόν, ἓνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. Κατά ταύτην τήν τῆς ἀσυγχύτου ἐνώσεως ἔννοιαν ὁμολογοῦμεν τήν ἁγίαν παρθένον Θεοτόκον, διά τό τόν Θεόν Λόγον σαρκωθέντα καί ἐνανθρωπήσαι καί ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως ἐνώσαι ἑαυτῷ τόν ἐξ αὐτῆς ληφθέντα ναόν».*

Βιβλιογραφία

- Βάντσος Μιλτιάδης, Ηθική θεώρηση της έκτρωσης, Θεσσαλονίκη 2009 (ιδίως σελ. 89-108).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Βάντσος Μιλτιάδης.
«Βιοηθικά διλήμματα κατά την έναρξη της ζωής. Είναι ο αγέννητος άνθρωπος
πρόσωπο; Θεολογική θεώρηση». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο
από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS232/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

